
GRUNDNOTAT

Til: Folketingets Europaudvalg J.nr.: 400.D.9-21.
CC: Bilag:
Fra: Udenrigsministeriet Dato: 3. juli 2009
Emne: EU-strategi for Østersøregionen (Østersøstrategien).

EU-strategi for Østersøregionen (Østersøstrategien)

KOM(2009) 0248

1. Resumé

Det Europæiske Råd besluttede på sit møde i december 2007 at iværksætte arbejdet med udformningen af en EU-strategi for Østersøen. Kommissionen præsenterede sit oplæg den 10. juni 2009. Fra dansk side vurderes det som positivt, at det centrale element i strategien bliver en konkret handlingsplan. Tilsvarende er det set med danske øjne positivt, at der ikke etableres et nyt permanent sekretariat for strategien men, at man vil arbejde med Kommissionen som sekretariat. Samtidig vil man benytte sig af en netværksstruktur, hvor de enkelte medlemslande og allerede eksisterende organisationer som Østersørådet og Helsingforskommissionen samarbejder på kryds og tværs inden for den overordnede ramme af den samlede strategi. Danmark forventer at påtage sig koordinationsansvar for fire prioritetsområder og påtage sig delt koordinationsansvar for yderligere to prioritetsområder. Derudover vil Danmark kunne spille en ledende rolle i forhold til en række flagskibsprojekter. Danmark forventes hermed at være det land blandt de otte EU-Østersølande, der vil påtage sig den største del af opfølgningen på handlingsplanen.

2. Baggrund

Det Europæiske Råd besluttede på sit møde i december 2007 at iværksætte arbejdet med udformningen af en EU-strategi for Østersøregionen, og Kommissionen blev i DER-konklusionerne opfordret til at fremlægge en strategi senest i juni 2009. Kommissionen har den 10. juni 2009 fremlagt sit udkast til strategi og dertil hørende handlingsplan. Rådet vil indlede sit arbejde med strategien i juli 2009. På ministerniveau vil sagen blive forankret i Rådet for Almindelige anliggender og eksterne relationer. Det er det svenske formandskabs intention at få vedtaget strategien på DER den 29.-30. oktober 2009.

3. Hjemmelsgrundlag

Spørgsmålet om hjemmelsgrundlaget er ikke relevant.

4. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

5. Formål og indhold

EU-strategien for Østersøregionen ventes at blive et centralt omdrejningspunkt for samarbejdet i regionen i de kommende år. Strategien er en hovedprioritet for det svenske formandskab. Polen har tilkendegivet, at strategien ligeledes vil blive en prioritet under polsk EU-formandskab i 2011, hvor man forventer at gennemføre den første evaluering.

Der lægges ikke op til, at Østersøstrategien tilfører nye EU-midler til regionen. Det er tanken, at en del af finansieringen af de konkrete projekter vil kunne ske via strukturfondsmidlerne. Samtidig er en meget stor del af de konkrete initiativer i handlingsplanen tiltag, der allerede er iværksat individuelt i forskellige sammenhænge. Sigtet med strategien er i vid udstrækning at sikre sammenhæng i det regionale samarbejde og mellem de regionale tiltag og den overordnede EU-politik. Derudover sigter strategien på at skabe en struktur, hvor man med mere faste rammer og monitorering løbende vil kunne følge op på, om de mange individuelle initiativer, der iværksættes i regionen, fører til resultater.

Projekterne i handlingsplanen er grupperet omkring fire søjler, der repræsenterer de centrale fokusområder for strategien:

- 1) gøre regionen til et miljømæssigt bæredygtigt område,
- 2) gøre regionen rigere,
- 3) gøre regionen mere attraktiv, herunder en styrkelse af infrastrukturen, samt
- 4) gøre regionen mere sikker, herunder øget maritim sikkerhed.

Samtidig skal det understreges, at handlingsplanen er åben og dynamisk og derfor vil kunne udvikles i lyset af de erfaringer, der høstes, efterhånden som arbejdet med den skrider frem.

Handlingsplanen indeholder 15 prioritetsområder, der er grupperet under de fire søjler med dertil hørende konkrete flagskibsprojekter. Disse er, som følger:

1) Gøre regionen til et miljømæssigt bæredygtigt område

1. Reduktion af næringsinput til havet til acceptable niveauer.
2. Bevarelse af naturzoner og biodiversitet, inklusiv fiskeri.
3. Reduktion af brugen af og effekten af sundhedsfarlige stoffer.
4. At regionen bliver et forbillede for ren skibsfart.
5. Nedsættelse af og tilpasning til klimaforandringer.

2) Gøre regionen rigere

6. Fjernelse af hindringer for det indre marked i Østersøregionen, herunder forbedring af samarbejde på told- og skatteområdet.
7. Udnyttelse af regionens fulde potentiale indenfor forskning og innovation.
8. Implementering af ”Small Business Act”: Fremme af entreprenørskab, styrkelse af SMV’er og forøgelse af den effektive brug af menneskelige ressourcer.
9. Forstærket bæredygtighed indenfor landbrug, skovbrug og fiskeri.

3) Gøre regionen mere attraktiv, herunder en styrkelse af infrastrukturen

10. Forbedring af adgangen til, effektiviteten af og sikkerheden for energimarkeder.
11. Forbedring af interne og eksterne transportforbindelser.
12. Bevaring og styrkelse af Østersøregionens tiltrækningskraft, særligt gennem uddannelse, turisme og sundhed.

4) Gøre regionen mere sikker, herunder øget maritim sikkerhed

13. At regionen bliver førende indenfor maritim tryghed og sikkerhed.
14. Styrkelse af beskyttelsen mod større nødsituationer til havs og på land.
15. Nedsættelse af mængden og skaden forvoldt af grænseoverskridende kriminalitet.

I en større sammenhæng er Østersøstrategien det første eksempel på en såkaldt makroregional strategi i EU og vil derfor kunne tjene som model for lignende fremtidige tiltag i andre dele af EU. Af samme årsag tillægges Østersøstrategiens organisering og strukturering stor betydning, idet der skal skabes en model, som alle medlemslandene kan støtte op om også i forhold til andre fremtidige regionale samarbejder.

Udgangspunktet for strategiens organisering og strukturering er, at der er tale om en intern EU-strategi, der primært sigter på de otte EU-lande omkring Østersøen. Strategien er dog principielt åben for alle EU-lande, der ønsker at holde sig orienteret om samarbejdet. Derfor er det også tanken, at Rådet for almindelige anliggender og eksterne relationer med jævne mellemrum vil modtage rapporter om udviklingen i samarbejdet. Den eksterne dimension af samarbejdet, herunder inddragelsen af Rusland og Norge, er væsentlig. De eksterne partnere har været inddraget i det forberedende arbejde med strategien og vil ligeledes blive inddraget i implementeringen primært gennem den Nordlige Dimension, men også via en række af de allerede eksisterende regionale samarbejdsorganisationer som f.eks. Helsingforskommissionen (HELCOM), Nordisk Ministerråd og Østersørådet, der vil blive involveret i en række af de konkrete initiativer og projekter i handlingsplanen.

6. Europa-parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

7. Gældende dansk ret og konsekvenserne heraf

Ikke relevant.

8. Forslagets konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet

Gennemførelsen af de foreslåede projekter i handlingsplanen forventes generelt at have positive samfundsøkonomiske og miljømæssige konsekvenser. I det omfang en række af de opstillede projekter vil skulle implementeres, vil det kunne medføre mindre statsfinansielle konsekvenser, som finansieres efter gældende retningslinjer.

9. Høring

Dokumentet er sendt i høring blandt relevante ministerier og styrelser samt eksterne parter, herunder Danske regioner, Kommuners Landsforening, Energinet.dk, Dansk Energi, Dansk Fjernvarme, Dansk Industri, Dansk Erhverv, Dansk Arbejdsgiverforening, LO, Håndværksrådet, Baltic Development Forum, Landbrugsrådet, CIRIUS, Dansk Ungdoms Fællesråd, Danske Maritime, Danmarks Rederiforening, Danske Havne, Danmarks Fiskeriforening, Dansk Akvakultur, Dansk Transport og Logistik og Bornholms Regionskommune.

De mange høringssvar vidner om stor interesse for strategien. LO hilser strategien velkommen men beklager, at der ikke tilføres nye midler. LO efterspørger en større involvering af arbejdsmarkedets parter i forbindelse med Kommissionens udarbejdelse af strategien, ligesom der efterspørges en større vægt på beskæftigelsesforhold. Dansk Transport og Logistik (DTL) finder det positivt, at transport, logistik og infrastruktur prioriteres i strategien, og at strategien omfatter en koordinering af nationale transportpolitikker og infrastrukturinvesteringer. DTL foreslår udbredelsen af modulvogntog til resten af regionen og foreslår fokus på fjernelse af flaskehalse i transport til Rusland. Baltic Development Forum påpeger, at strategiens største svaghed er, at der ikke afsættes nye midler. Derudover efterspørges en klarere profil for energi og klima, herunder særligt med fokus på energieffektivitet. Strategiens indhold af videnøkonomiske tiltag hilses velkomment, herunder forskning og innovation, om end der kunne have været mere fokus på dette område. Baltic Development Forum påpeger vigtigheden af at involvere ikke-statslige aktører. Danmarks Rederiforening lægger vægt på, at der ikke skabes en ny bureaukratisk struktur for Østersøstrategien og fremhæver vigtigheden af, at nye tiltag ikke underminerer nærskibsfartens konkurrenceevne i forhold til landtransport. Dansk Erhverv roser strategiens hensigt om at koordinere tiltag inden for regionen og tillægger det betydning, at eksterne parter inddrages. Dansk Erhverv anbefaler at arbejde for, at adgangen til midler til SMV'er gøres lettere. Endelig støttes strategiens store fokus på infrastruktur og transport samt turisme. KL understreger vigtigheden af, at strategien bygger videre på eksisterende institutioner og samarbejdsfora. Det fremhæves, at såfremt der ikke følger nye midler med til strategiens initiativer inden for miljøområdet, kan implementeringen blive problematisk for kommunerne. KL lægger vægt på, at strategien bidrager konkret i forhold til den økonomiske udvikling i regionen. Strategiens maritime fokus roses, om end der kunne være mere fokus på havnenes betydning for den lokale erhvervsudvikling. Endelig ønskes en lettelse af arbejdskraftens mobilitet. Danske Maritime ønsker, at der arbejdes for at fjerne eller reducere hindringer for arbejdskraftens frie bevægelighed, således at en virksomhed kan flytte arbejdskraft fra en afdeling i ét land til en afdeling i et andet land uden at opleve hindringer i forhold til sociale ydelser (f.eks. pension og sikring ved sygdom). Danske Regioner påpeger nødvendigheden af involvering af transnationale organisationer for at skabe horisontal forankring af strategien. Bornholms Regionskommune efterspørger en tydeligere prioritering af det mellemfolkelige aspekt af strategien. Der udtrykkes betænkelighed ved, at strategiens skal udføres inden for eksisterende midler. Det foreslås at sikre en mere struktureret dialog med grænseregionale samarbejdsorganisationer om den løbende implementering, koordinering og

evaluering af handlingsplanen. Dansk Akvakultur udtrykker bekymring for at initiativer under strategien vil indebære skærpede miljøkrav, der vil besværliggøre driften af dambrug i Danmark.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen er positivt indstillet over for EU-strategien for Østersøregionen. Fra dansk side er man parat til at koordinere fire prioritetsområder samt påtage sig delt koordinationsansvar for yderligere to. Herudover forventes Danmark at koordinere en række flagskibsprojekter.

Danmark forventes således at påtage sig et betydeligt ansvar i forhold til gennemførelsen af strategien.

11. Generelle forventninger til andre landes holdninger

De øvrige landes holdninger er ikke kendt endnu, men der forventes bred opbakning til Østersøstrategien og dens handlingsplan. Særligt landene omkring Østersøen forventes at indtage en positiv holdning.

12. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Folketingets Europaudvalg har senest været orienteret om sagen ved besvarelse af samrådsspørgsmål R vedrørende EU-strategi for Østersøregionen den 15. maj 2009.

Udenrigsministeriet